

porščak in učitelj v Kotejah. Na bojišču si je nakopal zavratno bolezen, ki je uničila mlado, lepo in nadopolno življenje tega vrliga koroškega slovenskega učitelja. Pokopali so ga v Perginah na Tirolskem. — S tovarišem Haninom so izgubili koroški naši bratje krepko oporo v kulturnem svojem prizadevanju, z njegovo smrtjo se je zredilo že itak pičlo število slovenskih učiteljev, ki širijo prosveto po slovenskem delu našega Korotana. — Tovariš Hanin je bil doma v Šmihelu pri Pliberku, kjer je imel tudi posestvo.

Bodi idealnemu slovenskemu učitelju, ki je umrl v službi domovine, ohranjen trajen spomin v naših vrstah!

CELOKUPNE IZGUBE VOJUJOČIH SE DRŽAV

znašajo po računu, ki ga je napravilo kopenhaško društvo za študij socialnih posledic svetovne vojne, v prvih dveh vojnih letih 4.631.500 mrtvih, 12.245.300 ranjenih in 3.373.700 invalidov.

SESTRA RIMA.

Minister Barsilai je govoril v Rimu množici ljudi ter je dejal, da Italija noče miru in ne odneha prej, preden ne dobi Trsta in vse obale Jadranskega morja. Trst je imenoval sestro Rima. — Vederemo!

SPORAZUM MED NARODI.

Avstrijska zveza za splošni sporazum med narodi, »Para pacem« imenovana, priobčuje v svojem glasilu odgovore, ki jih je dobila od raznih odličnih oseb na vprašanje: »Je li želiti in ali je času primerno, da že sedaj zavzamemo stališče proti stremljenju, ki bi mogla po sklepu miru skupno delo narodov otežiti ali popolnoma preprečiti?« Med drugimi odgovori beremo tudi odgovor vseučiliškega profesorja Slovenca dr. M. Murka v Gradcu, ki se glasi: »Na znanstvenem poprišču so bili prevzetnost in domišljavost, omalovaževanje ali preziranje — iz kateregakoli vzrokov — del večjih ali manjših narodov že sedaj zlo in bodo vbodoče še bolj. Vsekakor se je mogoče seznaniti z delom drugih narodov različnim potom, a pismeno in osebno občevanje bodo vedno najboljši pospeševalci in zato tudi medsebojna potreba. Samo oblike teh odnošajev se morejo do gotove stopnje izpremeniti, a njihova obnova bo deloma odvisna od takta. Kar se tiče kongresov, bo vbodoče prav in stvari jako koristno, da pride pri tem značaj monarhije kot zveze različnih narodov do primerne izraza. Na gospodarskem poprišču so narodi zavezani na medsebojno zamenjavo blaga, vendar bodo tu interesna nasprotja tudi vbodoče igrala veliko vlogo in provzročala negotovost v odnošajih. Jaz sem seveda tudi proti vsakemu hujskanju, pač pa bi pozdravil, ako bi se pripadniki monarhije in vedni meri spoznali in uživali lepote in prednosti vseh svojih dežel, kar bi se jim moralo vsekakor tudi olajšati. Za svetovni položaj monarhije bo rešitev narodnih vprašanj in izkoriščanje — ne pa zavira moči vseh njenih narodov velikega pomena.«

VIŠJA KULTURA IN IZOBRAZBA PROTI NACIONALNEMU PRINCIPU.

V Neaplju se je vršil kongres južnoitalijanskih republikancev. Poslanec Colajanni je branil pridružitve republikancev k vojnim strankam. Sklenilo se je, da povsod, kjer se ne da uporabiti nacional-

Malo prtljage sem imel s seboj, le en zaboj z obleko in knjigami, pa še manj je bilo v — žepu... Toda ko sem došel v kraj bodočega mi službovanja, me je kmalu minila malodušnost. Prijazno so me sprejeli pri gostilnici, kjer sem odložil vse svoje »imetje«, in prav prijateljsko mi je segel v pozdrav v roke prihodnji moj šef, čestitljiv mož orjaške postave, že priletel, a poln milobe in očetovske ljubezni. Povedel me je koj v šolo ter mi pokazal tu bodoče moje stanovanje, lepo, prostorno sobo. Meni se je ob tem pogledu omračil obraz: seveda prostora dosti, a ničesar deti vanj... Toda oče nadučitelj je umel brati raz moj obraz. »Nič skrbi; dobili bomo vso, česar rabite za prvo potrebo.« — Viktorija! Zdaj pa so se iskriale moje oči radosti. Stisnem priletnemu možu roko, najrajši bi ga bil v veselju svojem kar objel... »Bežite, to je že tako. Vsak začetek je težak. Meni se ni nič bolje godilo. Vam bom že še pripovedoval. — Zdaj pa stopiva spet v gostinico, kjer boste imeli hrano. Predstavim Vas gospodi, prtljago pa Vam dam

principa, mora odločiti višja kultura in izobrazba. Tako bi se pomagalo do zmage italijanskemu minoritetnemu pravu ob Adriji in na Balkanu.

SPOZNAVJE.

Čuli smo že več nemških glasov, ki svetujejo nemški javnosti in jo prepričujejo, da mora revidirati svoje stališče nasproti slovenskim narodom. Tako se godi v Nemčiji. To spoznanje pa prodira tudi v Avstrijo. V Pragi izhaja znanstvena revija »Deutsche Arbeit«, ki v zadnji številki prinaša kar tri sestavke o slovanskih problemih. Članek dr. Spina misli napisati celo vrsto člankov, v sedanjem pa pravi Nemcem, da Slovanov, čeprav imajo z njimi 2000 km dolgo jezikovno mejo, ne poznajo, zato naj se začno učiti slovanskih jezikov; seveda se morajo odreči raznim predsodkom in temeljito in pravično preiskovati slovansko življenje. —

PRIJATELJI MIRU.

Pod tem naslovom objavlja angleški list »The Arbitrator« okrožnico, ki pravi na svojem koncu: »Iz osebnih in javnih ozirov želimo konec klanja. Ne moremo pa pritrčiti koncu vojne, ki bi se mogel smatrati kot upravičbo nemške vlade na podlagi uspeha, kar bi utrdilo prestiž militarizma ter iznova naložilo vsem narodom breme oboroženja. Vemo, da ni mogoče uničiti velikega naroda, in stremljenje, to storiti, pada nazaj na one, ki to mislijo. Če govore naši ministri o uničenju pruskega militarizma, mislijo končati sistem, ki je prisilil vso Evropo, da se je oboroževala, in ki sili sedaj, da ubija milijone svojih sinov. Ta sistem je sedaj mogoče odpraviti, če je Nemčija pripravljena sprejeti, kar večina drugih narodov že dolgo želi: Rešitev meddržavnih sporov potom mirovnih razsodišč ali s pomočjo sodelovanja na posvetovanjih in ne s tajnimi grožnjami z mečem.«

DAVKI ALI POSOJILO?

Avstrija stoji pred razpisom novega vojnega posojila. Ob tej priliki predlaga »Prager Tagblatt«, naj se namesto posojila poviša po angleškem vzorcu za pet odstotkov davek od imetja, in sicer sorazmerno večja imetja bolj občutno kot manjša. Ravnotako naj plačajo oni moški, ki niso pod orožjem, pristojbino v večjem obsegu.

NOV OKROŽNI ŠOLSKI NADZORNIK V PEČI NA SRBSKEM.

S Cetinju v Črni gori nam poročajo, da je c. in kr. gener. vojaško guvernerstvo imenovalo enoletnega prostovoljca, bivšega nadučitelja v Batujah na Goriškem, tovariša Fr. Merljaka, za okrožnega šolskega nadzornika v Peči na Srbskem. Čestitamo in iskreno pozdravljamo vrliga tovariša!

Prekoračili smo tretji milijon!

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Nvevi darovanja: Vodstvo slovenske deklishe šole na Acquedottu v Trstu nabranih med učenkami 19 K 20 vin.; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojanu nabranih med učenci in učenkami 20 K; pripravjalnica v Trstu 200 K; šolska pri-

zanesti v šolo.« — In šla sva. Kmalu sem bil znan z najvplivnejšimi možmi v kraju. Led je bil prebit. Radosti in tihe zadovoljnosti se mi je topilo srce. —

Kmalu sem se uživil v šolsko življenje. Seveda mi kot novincu šlo težko tuintam; saj vemo, kaj smo se tozadevno vadili na učiteljsku. Zaupno sem se obrnil večkrat do ljubeznivega šefa, češ, naj mi svetuje to in ono. A on: »Bežite, Vi veste to bolje, ko jaz starec. Vi ste iz nove šole, ste se več učili, kakor jaz. Vi že veste. Le delajte, že pojde!« Jaz pa: »Gospod nadučitelj, Vi ste star, izkušen šolnik; to velja, in prosim Vas, da mi svetujete!« — »Bežite, je že nekaj res; a kaj bom jaz, moja metoda je zastarela.« — »A prosim, vendar bi se rad naučil česa tudi po starem.« — Tačas me je zaupno pogledal ter rekel: »No, če Vas zanima, kako jaz postopam, prsto Vam, pridite, kadar Vam drago, k meni v razred.« (Mož je vedno poučeval v najvišjem razredu.) In šel sem večkrat k njemu poslušat, in nikdar mi ni bilo žal tega. Ko sva zaupno časih kramljala pri kozarcu

reditev v Kopru daljnih 10 K; v Idriji, in sicer: c. kr. dekl. rudn. lj. šola 1311 K 52 vin., c. kr. deška rudn. lj. šola 829 K 12 vin., gospodnja šola 42 K 24 vin., skupaj v Idriji 2182 K 88 vin.; v Ajdovščini 1050 K; v Litiji 295 K 02 vin.; v občini Lancovo učiteljica Apolonija Zupančeva in učitelj Ivan Šega ter Anica Derničeva 138 K 60 vin.; Mestna hranilnica v Radovljici na predlog učitelja Ivana Šege kot ravnateljica tega zavoda 200 K; v Kranjski gori 1317 K 03 vin.; v Št. Vdu pri Zatični 1200 K; v Štanjelu 159 K 43 vin.; šola Brezovica in Artviže (Istra) 140 K; v Kringi (Istra) 185 K; Predoslje 459 K 62 vin.; učenke deklishe ljudske in meščanske šole v Ljubljani 190 K; izven Dni darovanja: Otroci ljudske šole na Gradišču pri Renčah 96 K 70 vin.; tedenski doneski v šolskem letu 1915./16. učenec v Radovljici 319 K 60 vin.; učiteljsvo deklishe in deške ljudske šole v Trbovljah 14 K; učiteljsvo v Ljutomerskem pol. okraju 58 K 40 vin.; šolska mladina v Štanjelu v »Tednu Rdečega križa« 702 K 52 vin.; učenci pri Sv. Kunigundi na Pohorju 92 K 79 vin.; skupaj 9050 K 79 vin.

V 21. števil. zkazanih 206.572 K 65 v. Danes izkazanih 9.050 » 79 »

Doslej nabranih 215.623 K 44 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Mestna hranilnica v Radovljici po prizadevanju učitelja Ivana Šege, ravnateljica tega zavoda, 350.000 K; pri šolski nabiralnici pri Sv. Kunigundi na Pohorju podpisanih 600 K; otroci ljudske šole na Gradišču pri Renčah podpisali 1000 K; skupaj 351.600 K.

V 21. števil. zkazanih 2.362.738 K — v. Danes izkazanih 351.600 » — »

Skupaj IV. voj. posojilo 2.714.338 K — v.

SREDNJE ŠOLE.

Dnevi darovanja: Realka v Idriji 400 K; moško učiteljsko v Ljubljani 1026 K 54 vin.; realka v Ljubljani 2881 K 50 vin.; II. državna gimnazija v Ljubljani 2242 K 01 vin.; I. državna gimnazija v Ljubljani 3299 K 40 vin., ki pa smo jih izkazali že zadnjič, torej niso vštete v vsoti na tem mestu; skupaj 6550 K 05 vin.

V zadnji števil. izkazanih 33.004 K 06 v. Danes izkazanih 6.550 » 05 »

Doslej nabranih 39.554 K 11 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 215.623 K 44 v. III. vojno posojilo 278.748 » 69 » IV. vojno posojilo 2.714.338 » — » Srednje šole 39.554 » 11 » Končna vsota 3.248.264 K 24 v.

Karel grof Stürgkh.

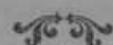
Po vsem kulturnem svetu je sedaj že znana strašna vest, da je v soboto, dne 21. oktobra t. l., ustrelil pisatelj dr. Friderik Adler na Dunaju ministrskega predsednika Karla grofa Stürgkha. Karel grof Stürgkh je bil rojen leta 1859. v Gradcu in je na graškem vseučilišču študiral pravo. Meseca avgusta je vstopil v državno službo na štajerskem namestništvu. Leta 1886. je kot koncipist vstopil v naučno ministrstvo in je bil dve leti pozneje imenovan za ministrskega podtajnika. Izstopil pa je kmalu nato iz državne službe in je bil leta 1891. v veleposestniški kuriji izvoljen v štajerski

vina, in mi je prijazen starček pripovedoval marsikaj iz svoje prakse, takrat sem mu pa odkril, kaj mi je ugajalo pri njegovem uku. Ves vesel se je ob tem starček vedno odrezal: »Bežite, kaj bo tak starec; vi mladi to vse bolje razumete!« Pogledal sem ga zaupno in vdano, in pogled mu je povedal več, nego bi mu povedalo tisoč besed. Razumela sva se! Odkrito pa moram reči, da sem se ob hospitacijah v njegovem razredu več naučil, ko vsa leta na učiteljsku. —

Zakaj pripovedujem to? — Srečen oni začetnik v našem stanu, ki pride k pravemu predstojniku! To velja več, ko bogve kaj. Marsikateri učitelj bi bil danes srečnejši v svojem poklicu, ako bi bil koj s početka nalezl na voditelja, ki je bil mož na svojem mestu.

Krepko zdravstvujte!

Slamoštev.

deželni zbor. Leta 1894. je bil kot dvorni svetnik poklican v naučno ministrstvo in je dobil referat o srednjem šolsstvu. V tem času — bilo je leta 1896. — se je vršila v državnem zboru tudi znana razprava o celjski slovenski gimnaziji, zaradi katere je padlo Windischgrätzovo koalicijsko ministrstvo. Po tem dogodku je grof Stürgkh zopet izstopil iz državne službe in odložil svoj državnozborni mandat. Isto leto je bil pa izvoljen zopet v veleposestniški kuriji v štajerski deželni zbor. Pod Badenijem je bil grof Stürgkh leta 1897. zopet po veleposestvu izvoljen v državni zbor. Po Badenijem padcu zaradi nemške obstrukcije se je grof Stürgkh decembra meseca leta 1897. pogajal z njegovim naslednikom baronom Gautschem glede opustitve nemške obstrukcije in zopetne otvoritve državnega zbora. Pogajanja so ostala brezuspešna. Ko je za Gautschem prišel februarja meseca leta 1899. Thun, je bil Stürgkh proti vsakemu pogajanjem. Za Claryjevega ministrstva je Stürgkh posredoval za obustavitev mladočeške obstrukcije, a ko je leta 1901. prišel Koerber, je bil grof Stürgkh za državno gospodarsko kompromisno politiko. Isto leto je postal tajni svetnik. Leta 1902., ko je prišlo zopet na dan vprašanje celjske slovenske gimnazije, je predlagal Stürgkh, naj se celjske slovenske paralelke premeste v Maribor in tam ustanovi samostojna slovenska gimnazija. Predlog je bil sprejet v odseku, a je propadel v zbornici z glasovi klerikalcev in Italijanov. Za posvetovanja o volilni reformi je bil Stürgkh proti splošni volilni pravici. Leta 1907. je kandidiral v okraju Radgona—Fehring—Cmurek, a je propadel. Dne 10. februarja leta 1909. je bil grof Stürgkh kot naučni minister poklican v Bienenlovo ministrstvo. Meseca junija istega leta je prvokrat predložil zbornici predlogo o italijanski pravni fakulteti. Naučni minister je ostal tudi potem, ko je Bienenloha nasledil Gautsch. Grof Stürgkh je kot naučni minister stopil v ožje stike s klerikalnimi in krščansko-socialnimi strankami. Prvo znamenje te njegove nove orientacije je bila zatvoritev učnih zavodov društva »Freie Schule«. — Dne 31. oktobra leta 1911. je bil sam imenovan za ministrskega predsednika.

UČITELJI, UČITELJICE IN VRTNARICE Z GORIŠKEGA, S TOLMINSKEGA, S KRASA, Z VIPAVSKEGA TER IZ ISTRE. ki so zapustili svoje službeno mesto ter bi bili pripravljene sprejeti službo na tukajšnji taboriški šoli, prosim, da mi določijo svoj natančen naslov. Nameščenec bo imel poleg svoje plače brezplačno hrano in stanovanje ter prejel mesečno nagrado. Istočasno naj blagovole poročati, so li zmožni poučevati v hrvaščini, oziroma v godbi. — A. Dominiko, š.v. Steinklam N.-O., Fluchtinslager.

UPRAVITELJSTVO BEGUNSKIH BARAK V STEINKLAMMU

nad St. Pölnom potrebuje za ljudske šole v Steinklammu in bližnjem Kammerhofu štiri učne osebe, eventualno štiri učitelje, ki so vojaščine presti. Prosilci naj vložijo prošnje pri »Posredovalnici za goriške begunce« v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38. I.

Stipe Ferluga.

(Konec.)

Vso svojo neupogljivost v boju za pravičnost je pokazal Stipe Ferluga o priliki, ko je imel prejeti prvo petletnino. Magistrat mu prve petletnine ni hotel priznati, ni izplačati, češ, da je priznavanje petletnine povsem v njegovi moči, petletnina je — po magistratovem nazoru — bila neka »grazia« (milost), a noben »diritto« (pravica) dotičnega učitelja. Ker se pa Stipe Ferluga ni vdal malo mikavnemu zgledu klečeplaztva pred ital. »liberalno« stranko, ki mu ga je podajala večina okoliškega učiteljsva še iz prejšnje dobe, seveda ni užival »milosti«. tedanjih mogotcev. Ker je hotel tu Ferluga prebiti enkrat za vselej železni obroč materialne odvisnosti, ki je grozil zadušiti vsak svobodnejši gib med tržaškimi slovenskim učiteljsvom, je enostavno tožil magistrat. Pravda se je vlekla celih pet let. Koliko grenkega je Ferluga medtem preostal, si lahko mislimo. Slednjč je Ferluga pravdo dobil na upravnem sodišču na Dunaju. Zastopal ga je dr. Ivan Tavčar, takrat državni poslanec. S to svojo pravdo in v njej izkazano dosledno vztrajnostjo si je tovariš Ferluga priboril pač hvaležnost sodobnih in sedanjih tovarišev.

Razvijal se je Ferlugov bodrilni duh sprva v ožjem krogu okoliških tovarišev. Bil jih je cel venec, in skoro vsak izmed njih je imel svojčas svoj pomen. Večina njih še službuje, kakor Fr. Martelanc, A. Požar, A. Gernek, pred Ferlugo je stopil v pokoj Jos. Pertot, ki mu je usoda na-

klonila skoro slične boje za obstanek. Priključili so se temu krogu mlajši tovariši: Iv. Daneu, Ferd. Starec, Jos. Gorkič in drugi. Zbirali so se prvotno v zakotnih krčmah k redkemu razvedrilu, k medsebojni vzpodbudi. Leta 1906. so se pa razmere med tržaškimi slovenskim učitelstvom toliko izpremenile, da je bilo možno misliti na ustanovitev učiteljskega društva. Dne 6. maja istega leta se je vršil ustanovni zbor, in tovariš Ferluga je bil soglasno izvoljen za predsednika. Društveni predsednik je ostal leto za letom do 13. marca 1914. Izpolnjeval je predsedniške dolžnosti z vneto, z nekako navdušenostjo, osobito prva leta, ko je bilo treba plašljive bodriti, omahljivce pridobiti. Velika vsestranska zaposlenost tovariša Ferluge in oddaljenost od društvenega sedeža, ki je bil v Trstu, je kdajpakdaj tudi zakrivila, da se stanovski organizaciji ni mogel toli posvetiti, kolikor je sam želel. Z druge strani pa so se v društvu pojavila razna stremiljenja, kar je bilo pri velikem številu članov, na katere — osobito mlajše — je moralo vplivati moderno življenje industrialnega mesta, pač povsem naravno. Nazori so se križali, iskre kresale, debate poostrile, a tudi poglabile. Ali kakršni so tudi bili nazori, težnja vseh je bila koristiti narodu in stanu čimbolj mogoče. Seveda je v to vsaka skupina zopet zastopala svojo formulo, ki je bila pač tu bolj idealno, tam bolj materialno prebarvana. Isto gibanje se v onem letu opaža tudi v kraškem, istiskem, goriškem učiteljskem društvu. Provročili so to gibanje tovariši socialno - demokratiških načel. Gibanje je svetovna vojna prekinila. »Mladi« so v prvi vrsti zahtevali revizijo pravil in programa učiteljskega društva ter »Zaveze«, dostop k društvu delu, ter da postane izvenstanovsko delo učiteljskega bolj samostojno, ne podvrženo nobeni politički stranki, manj v »oštarijo« težče, bolj socialno. Ferluga je s finim taktom spoznal čas, ki ga kliče, ter je odstopil iz lastne volje in se zavaroval proti ponovni izvolitvi. Vendar tudi on lahko zre s ponosom na marsikatero delo, ki ga je tržaško učiteljsko društvo započelo in deloma izvršilo tekom njegovega predsedstva. Omenjam le ustanovitev šolarskih knjižnic na tržaških slovenskih ljudskih šolah ter posrečeno akcijo za javna ljudska predavanja poleg mnogoštevilnih društvenih korakov v materialni in moralni prid tržaškega slovenskega učiteljskega. Zdaj so svetovni dogodki izsilili premirje, društvo leži v mrtvulu. Kako bo potem, je li se debate v društvu in polemike po časopisih obnove, — kdo ve!

Stipe Ferluga je svojčas mnogo pisal. Sam temu svojemu delu, ki mu je bil pač vzgojni namen, ne pripisuje umetniške vrednosti. V tej sodbi je tudi povsem pravičen. Pisal je za »Edinost« mnogo, vse v poučljivem tonu, napadal ni nikogar, političkih člankov ni nikdar pisal. Sodeloval je pri »Popotniku«, »Učit. Tovarišu«, plodove svojega nainnega humora je pošiljal v »Jurja s pušo«, v »Brivca« in »Skrata« — sebi in marsikomu v zabavo. Plačila za to ni sprejemal, sam se spominja le na skromni honorar 30 K, ki ga je sprejel za svoj spis s strani »Družbe sv. Mohorja«. Tudi s te strani je imelo njegovo delovanje namen buditi, bodriti.

Čudno, da je Ferluga, ki ni nikoli zagrešil političkega članka, slednjič stopil tudi na političko polje. Tržaško slovensko učiteljsko društvo si je pač s svojim delom pridobilo ugled med ljudstvom ter je postalo faktor, s katerim je bilo treba računati. Tržaški mestni svet, oziroma deželni svet se je imel voliti po novem volilnem redu. Slovincem v okolici bi pripadalo 12 mandatov. Politiško društvo »Edinost« je takrat ponudilo dva mandata tržaškemu učiteljskemu, in to je na zaupnem sestanku enoglasno sklenilo za kandidata tovariša Ferluga in Jos. Pertota. Oba sta bila izvoljena junija meseca 1909. Prvi slovenski učitelj je vstopil v ponosni mestni svet Trsta. Značilno je, da je prejel Ferluga pri svoji izvolitvi od vseh 12tih izvoljenih slovenskih poslancev največ glasov. Leta 1913. tudi v juniju je bil vnovič izvoljen. Svoje poslanske dolžnosti je izvajal vestno in točno, narodu in stanu v prid.

Dasi je vroče ljubil svoj slovenski materni jezik in svoj narod, vendar Stipe Ferluga — to mu bodi povedano v čast — ni bil naroden šovinist, osobito ne eden onih, ki pod plaščem strupenega šovinizma skrivajo često svoje narodne grehe. Svojo deco, ki jo je imel v zakonu s plem. Weisenthurnovo, potomko slovenskega slovničarja in tržaškega patricija dr. V. Franul - Weisenthurna,

je vzgojil v slovenskem duhu in jeziku. Nepoboljšljiv idealist, ki trdno verjame v edino moč besede, je Ferluga gojil veliko zaupanje do zdravega razuma tujerodnih sodeležanov. Često je z besedo in tiskom apeliral na njihov čut pravičnosti do drugorodcev. Nekoč je o priliki, ko se je zbor ital. učit. društev v Gorici javno izrekel proti pravični zahtevi Slovincem, naj bo slovensko učiteljske premeščeno iz Kopriva v Gorico, naš Ferluga sestavil tozadevno, italijansko spisano spomenico na italijanske tovariše, v kateri je branil slovensko stališče. Učiteljsko društvo je poskrbelo za tisk, in spomenica je romala v številnih izvodih v — koš ital. učit. društva. Morda ni bilo ravno tako, ali praktičnega uspeha Ferlugo delo tu ni imelo, ker treznejši in pravičnejši elementi med našimi ital. tovariši so že kdaj izstopili iz ital. učit. društva ter ustanovili poseben delaven krožek v okrilju ital. socialno-demokratske stranke. Vendar je bil Ferlugo namen plemenit, dasi zaradi njegovega idealizma zopet naiven.

Življenje St. Ferluge nam podaja trden okvir za zgodovinsko skico njegove dobe. Danes pač niso časi, da bi se človek vsestransko poglobil v to velepomembno dobo. Morda se kdaj povrnem k predmetu, in bo tovariš Stipe sam lahko z ljubeznivo besedo povedal, kje sem se jaz v naglici zaletel. Saj mu vsi iz srca želimo dolg in jasen večer življenja!*)

In ta mož je bil učitelj. Da, res, ljubezniv učitelj svoji šolski deci. In pečat, ki ga je vtisnil potom svojega dolgoletnega pouka, ni izginil z vedrih lic openskih mladeničev in mož. Znal je obdržati svoj vpliv na mladino tudi v dobi, ko je že zapustila šolo. Veselje je bilo prebiti večer med pevci njegovega »Zvona«. Skrbno je branil svoje in izločeval »garjeve« koštrune. Pravi demokrat — znal je živeti med ljudstvom.

Morda sem te preveč hvalil, Stipe! Ne zameri mi! Če sem nehote dregnil v kako skelečo rano — nu, to vem, da si mi takoj odpustil. Kakor sva bila v načelih nasprotna, ej, poznala sva se. — Stopil si v pokoj, Stipe, odtegnil si se krogu svojih tovarišev tja na svoj gradič Moko. Tovariš Stipe, glej, časih postaja človeku hudo vpricho bogato zasajenega življenja in tedaj si z vsem srcem želim poštenega človeka v bližino. Ta želja je kakor molitev ob hudi uri. In tedaj, tovariš Stipe, dovoli, da se ozremo v neomahljivo pečino, na kateri je zidan tvoj orad, in da ti v duhu podajamo trdo tovariško roko! Umel nas boš, saj si bil in si prekinjek — mož!

Ferdo pl. Kleinmayr.

Umirovljeni državni nastavljenici

se potegujejo za to, da bi se jim iz plačeval 17. avgusta 1916. dovoljeni enkratni draginjski prispevek tudi za naprej kot stalna draginjska podpora in da bi bili draginjskega prispevka vboodoče deležni tudi oni penzionirani uradniki in slugi, ki so bili dosedaj izvzeti. Kakor poročajo z Dunaja, je vlada obljubila, da se bo na to želje kolikor mogoče ozirala. Prav je tako! Kako in kaj pa bo z učitelji penzionisti? Ali tem ni treba kruha?!

Preosnova učiteljsk.

Dunaj, 26. okt. 1916

Naš dunajski poročevalec nam piše: Naučno ministstvo je izdelalo načrt, kako preosnovati avstrijska učiteljska, da bi odgovarjala potrebam sedanjega časa. Rekl, kdaj se uveljavijo te preosnove na naših učiteljskih, še sicer ni določen, toda domneva se, da že s prihodnjim šolskim letom. Bistvene preosnove bodo sledeče: Dosedaj so bili na vsakem učiteljskem štirje letniki, vboodoče jih bo pa pet. V zadnjem letniku se bo poučevalo tudi o kmetijstvu. Pouk v drugem deželnem jeziku bo obvezni učni predmet. Orgle in klavir bosta vboodoče neobvezna predmeta na učiteljskih. V zadnjih letnikih učiteljskih se bo poučevalo tudi o učnem gradivu, ki je uvedeno v višjih gimnazijskih razredih. — Kakor priča to tesno poročilo, so zahteve naprednih učiteljskih organizacij po reformi strokovne izobrazbe učiteljske le nekoliko uvaževane. Nekaj pa je vendarle, kar dokazuje, da gremo naprej. Temeljita reforma bo mogoča šele po vojni.

*) To želimo tudi mi svojemu tovarišu, prijatelju in sotrudniku! Čestitljivi slovenski korenini naš iskreni: Na zdar! Uredništvo.

Književnost.

»Popotnik« prijavlja v svoji 5. letošnji številki to vsebino: 1. I. Gradnik: Popotopna ljudska vzgoja (Dalje.) 2. Fr. Kranjc: Socialna vzgoja. 3. Pavel Flere: O bodoči vzgoji. (Dalje.) 4. Dav. Sinkovič: Gobe namesto mesa. 5. Iz šolskega dela: Matematično zemljepisje v ljudski šoli — Preprost akvarij. 6. Fran Vajda: Statistika srednjih šol na Slovenskem in v Istri v letu 1913-1914. 7. Slovstvo: Ocene. 9. Razgled: Šolstvo. — To in ono. — Upravništvo piše v svoji listnici: »Današnji številki je priložena poštna položnica. Kdor ima poravnano naročnino, naj jo prihrani za prihodnje leto, drugi pa naj se čimprej odzovejo svoji dolžnosti, da pozneje ne bo nepotrebnih razburjanj in pisarij.« — Uvažujte ta opomin! — Prihodoja (6.) številka »Popotnika« izide začetkom decembra.

»Zvonček« ima v svoji 10. letošnji številki to lepo vsebino: 1. Fran Žgur: Mi in naše gore (Pesem.) 2. E. Gangl: Domo-vini. (Pesem.) 3. Fran Žgur: Prilika. (Pesem.) 4. Cvetinomiški: O Belki in Črnki. (Konec.) 5. Jakob Dimnik: Veliki admiral Anton Haus. (S podobo.) 6. Antonija Germekova: Pot v nebesa. (Samogovor.) 7. Dr. Ivo Šorli: Bob in Tedi, dva neugnanca (Dalje.) 8. Vesel pomenek. (Slika.) 9. Ivo Trošt: Izdana trmica. (Povest.) 10. Stric Pavel: Z delom se učimo. (Dalje.) 11. Kuharjev Jelko na konju (Slika.) 12. Pouk in zabava. 13. Kotiček gospoda Doropoljskega. 14. Kotičkove risbe.

Srednješolske vesti.

Gimnazijski tečaj in konvikt za gimnazijske dijake slovenske narodnosti z Goriškega v Kromerizu. »L' Eco del Littorale« poroča, da se z odlokom notranjega ministristva z dne 20. oktobra 1916, št. 49.450, ustanavlja v Kromerizu gimnazijski tečaj in konvikt za gimnazijske dijake slovenske narodnosti. Število učencev, ki se jih sprejme v ta konvikt, bo znašalo okoli sto. Tečaj bo ustanovljen na podlagi naučnega načrta, odobrenega za državno gimnazijo v Gorici s slovenskim učnim jezikom. Učno osebje določijo goriški deželni šolski svet izmed profesorjev goriške slovenske gimnazije, ki so sedaj na razpolago. Za gojence, ki uživajo kot begunci podporo iz državnih fondov, se bodo pokrivali stroški za vzdrževanje, za obleko, obutev in zdravniško pomoč iz državnih sredstev. Imoviti gojenci bodo morali plačati v pokritje prej navedenih stroškov takso, ki jo določi politička oblast v Brnu. Prošnje za sprejem je nasloviti na namestništvo v Brnu potom okrajne političke oblasti, oziroma redarstvene oblasti v kraju, kjer dotični dijaki sedaj bivajo; priložiti je zadnje šolsko izpričevalo.

Goriška slovenska gimnazija v Trstu. Zavod se jako lepo razvija. Učenci se še vedno priključajo. Kdor želi, da dobi dobro hrano za 70 vinarjev dnevno v aprovizacijski kuhinji. Jako revni tudi zastonj. Pozneje došle dijake poučujejo profesorji privatno — seveda brezplačno — toliko časa, da dohitijo, kar so zamudili.

Osebnosti. V stalni pokoj je stopil ravnatelj c. kr. učiteljskega v Ljubljani, vladni svetnik Anton Črnivec. Naučno ministristvo je pooblastilo kranjski deželni šolski svet, da mu tem povodom v njegovem imenu izreče zahvala in priznanje za dolgoletno izvrstno službovanje. — V osmi činovni razred so pomaknjeni profesorji: Ivan Grafenauer, Julij Nardin in dr. Vinko Šarabon na prvi državni gimnaziji v Ljubljani; dr. Simon Dolar na dežavnih gimnazijih v Kranju in Josip Mazi na višji realki v Ljubljani. — Provi-zorna učitelja na srednjih šolah sta postala suplenta na c. kr. državni realki v Gorici: Franc Ferjan in Andrej Verbich (sedaj oba pri vojakih).

Avstrijsko srednje šolstvo. Listi javljajo, da v naučnem ministristvu uvažujejo eventualnost, uresniti nekoliko pouk v klasičnih jezikih, da bi dijaki imeli časa se naučiti — madžarskega jezika. Madžarščina naj postane obligaten predmet, morda pa bodo poskrbeli tudi za pouk kakega drugega v Avstriji navadnega jezika.

Kranjske vesti.

ANTON PEGAN.

Na Razdrtem pri Postojni je dne 16. oktobra t. l. po dolgi in mučni bolezni v 67. letu svoje dobe umrl tovariš Anton Pegan, učitelj v pokoji. — Služboval je večinoma po vipavski dolini ter je vso dobo svojega službovanja nesebično služil šoli in narodu. — Svoj zaslužni pokoj je užival na Razdrtem, kjer je tudi pokopan. — Bodi mu ohranjen blag spomin! Vdovi gospé Franji naše iskreno sožalje!

— Iz Litije nam pišejo: Uspeh »Dni darovanja« je bil za naše razmere, ako se pomisli, da je vsolanih poleg trga Litija samo 6 vasi in ker je duhovščina sama nabirala, dosti lep. Učiteljsko samo je tvorilo lokalni odbor in samo ono je nabralo vsoto 295 K 02 vin. Sploh je tukaj učiteljsvo v vojne namene ogromno veliko storilo. Priznanja ni sicer prejelo nobenega, a tudi ne hrepeni po njem. Saj je tih za vest poštenega dela najlepše priznanje!

— Ustanova za realce. Mestna občina ljubljanska ima oddati eno mesto Cesar Franc Jožefove ustanove za realce v letnem znesku 100 K. — Do te ustanove imajo pravico v Ljubljano pristojni, če bi pa takih ne bilo, sploh na Kranjskem rojeni ubožni dijaki c. kr. državne velike realce v Ljubljani. Prošnje je opremiti z rojstnim in krstnim listom in domovnico, z zadnjim semestralnim izpričevalom, dalje pri prošlicah, katerih starši ne žive v Ljubljani, z ubožnim listom domačega županstva. — Prošnje je vložiti do vštete 15. novembra 1916 na realnem ravnateljstvu.

— Gorupove ustanove za ljubljanske liceje. S pričetkom prvega tečaja šolskega leta 1916/17 se podeli 7., 8., 9., 10. in 11. mesto Josip Gorupa viteza Slavinjskega ustanove za gojenke višje slovenske dekliške šole, oziroma dekliškega liceja v Ljubljani, vsako mesto po 386 K na leto. Pravico do užitka te ustanove imajo pridne gojenke omenjene šole in sicer: a) slovenske deklice, ki so z ustanoviteljem v sorodu, b) ako bi teh ne bilo, deklice slovenskih, oziroma hrvatskih staršev iz Kranjskega, Štajerskega, Koroškega, Primorskega (to je iz Trsta, iz Goriške in Istre), iz Reke in iz hrvatskega Primorja; c) ako bi tudi teh ne bilo, deklice drugih slovanskih rodov sploh. Pravica podeljevanja pristaja tačas gospodu Korneelju vitezu Slavinjskemu, veleposestniku in veletržcu v Trstu. Prošnje je vložiti najkasneje do 1. decembra 1916 potom licejskega ravnateljstva pri c. kr. deželni vladi v Ljubljani.

— Iz ruskega ujetništva se je oglašil enoletni prostovoljec Albert Štrukelj, abiturient c. kr. ljubljanskega učiteljskega. Ujeli so ga v noči na 13. avgust t. l. in zdaj se živ in zdrav nahaja v Piskovu (jugozapadno od Petrograda).

— Iz francoskega ujetništva se je oglašil nadučitelj na Premu na Notranjskem, tovariš Ivan V a d n j a l. Bil je ujet v Srbiji, po zmagi je šel čez Albanijo v Italijo na otok Sardinijo, a od tod čez Gibraltar na Francosko. Sedaj biva blizu belgijske meje. Ako mu hoče kdo izmed kolegov pisati, je njegov naslov: Depot de Prisonniers de Guerre du Quai de France. Rouen (Seine-Inférieure) Nr. 3227. Groupe XII.

— Na šišenski dekliški osemrazrednici v Ljubljani je razpisano mesto nadučiteljice in voditeljice. — Prošnje do 15. novembra t. l. na c. kr. mestni šolski svet v Ljubljani.

— Največja slovenska javna ljudska knjižnica je brezdomno knjižnica »Gospodarskega društva za dvorski okraj« v Ljubljani. Knjižnica je izborno založena z najnovejšo leposlovnno literaturo, in so čitajočemu občinstvu poleg vseh slovenskih del na razpolago tudi najboljša dela svetovne literature v nemških izvirkih, oziroma prevodih. Knjižnica je štela doslej 6525 izposojevanju določenih knjig, in so glede teh knjig na razpolago popolni knjižnični imeniki. Nanovo je pa nabavila letos še okoli 1500 knjig, tako da šteje sedaj knjižnica nad 8000 knjig. — To je pač vsega priznanja vredno kulturno delo!

— Imenovanje izpraševalne komisije za splošne ljudske in meščanske šole v Ljubljani. Imenovani so za funkcijsko dobo od začetka 1916/17 do konca 1918/19 za člane izpraševalne komisije s slovenskim in nemškim učnim jezikom: za ravnatelja: dež. šolski nadzornik: dr. Janko Bezjak; za namestnika profesorja dr. Valentin Kušar in Franc Suher; za člane profesorji: Anton Funtek, dr. Ivan Šmajdek, Alojzij Petsche, dr. Ivan Orel, Josip Verbič, glasbeni učitelj Anton Dekleva, telovadni učitelj Josip Gorečan, vadniški učitelji: Ivan Krulec, Viktor Jaklič in Josip Pavčič. Za eksaminatorje se morejo po potrebi poklicati: profesor dr. Fran Šturm za francoščino, profesor Josip Mazi za geometrično risanje in koncertni mojster Hans Gerstner za klavir, gosli in orgle. Knezoškofijski ordinariat je imenoval za isto funkcijsko dobo eksaminatorje iz verouka profesorje: dr. Demšarja, dr. Alfonza Levičnika in dr. Fr. Perneta.

— Seja kranjskega deželnega šolskega sveta dne 16. oktobra 1916. Predsednik izreče zastopnikoma učiteljskega sožalje za padlimi in umrlimi tovariši in tovarišicami s prošnjo, naj ga sporočita učiteljskemu. — Vpokoje se: Valentin Burnik, nadučitelj v Metliki; Severa Zorko-Reilova, učiteljica v Boštanju; Leopoldina Garbelsova, in Marija Levstikova, učiteljici pri sv. Petru